

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 556/2023-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátskou kanceláriou AŠTARY, s. r. o., Mariánske námestie 29/6, Žilina, v mene ktorej koná advokát Mgr. Adam Aštary, PhD., proti postupu Správneho súdu v Bratislave (predtým Krajský súd v Bratislave) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-9 Sp 60/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-9 Sp 60/2015 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **3 000 eur**, ktoré je **p o v i n n ý** vyplatiť jej Správny súd v Bratislave do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
3. Správny súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 556/2023-16 z 24. októbra 2023 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky, doručení ústavnému súdu 30. augusta 2023, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a svojho práva

na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom správneho súdu (predtým krajský súd) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-9 Sp 60/2015 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 Sp 60/2015). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal správne mu súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a pripojeného spisu správneho súdu vyplýva, že sťažovateľka podala 8. júna 2015 opravný prostriedok podľa § 250l a nasl. Občianskeho súdneho poriadku [účinného do 1. júla 2016; (ďalej len „OSP“)] proti rozhodnutiu [REDAKOVANÉ] (ďalej len „odporca“) o zamietnutí osobitnej prevádzkovej doby predajní prevádzkovaných sťažovateľkou. Konanie bolo na krajskom súde vedené pod sp. zn. 9 Sp 60/2015. Krajský súd sťažovateľke doručil vyjadrenie odporcu a výzvou z 28. septembra 2015 ju vyzval na oznámenie, či súhlasí s prejednaním a rozhodnutím veci bez nariadenia pojednávania. Sťažovateľka 23. októbra 2015 súhlas vyjadrila a zároveň navrhla konanie prerušiť do právoplatného skončenia konania vedeného na krajskom súde pod sp. zn. 2 S 13/2014 o nesúlade všeobecne záväzného nariadenia č. 2/2023 s ústavou a so zákonom. Citované konanie bolo právoplatne skončené 18. decembra 2015. Krajský súd výzvami z 21. apríla 2021 a zo 7. júla 2021 a po prechode výkonu súdnictva správny súd výzvami z 28. júna 2023 a následne zo 4. augusta 2023 vyzývali sťažovateľku na oznámenie, či na podanom návrhu naďalej trvá. Sťažovateľka 28. augusta 2023 oznámila správne mu súdu, že na podanom opravnom prostriedku trvá a 30. augusta 2023 (spolu s touto ústavnou sťažnosťou) podala vyjadrenie vo veci. Správny súd následne 7. septembra 2023 oznámil termín vyhlásenia rozsudku na 27. október 2023, rozsudkom zrušil rozhodnutie odporcu a konanie vedené u odporcu zastavil. Rozsudok správneho súdu nadobudol právoplatnosť 14. novembra 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že krajský súd nevykonával od septembra 2015 až do prechodu výkonu súdnictva na správny súd žiadny ani len formálny úkon. Nebolo rozhodnuté ani o jej návrhu z októbra 2015 na prerušenie konania (pritom dôvod prerušenia odpadol už v decembri 2015). Konanie nie je ani po uplynutí ôsmich rokov právoplatne skončené, pričom takmer celých osem rokov trvala aj nečinnosť krajského súdu. Túto dlhodobú nečinnosť považuje sťažovateľka za neospravedliteľnú. V súvislosti s navrhovanou výškou finančného zadosťučinenia odkazuje na jeho výšku priznanú Európskym súdom pre ľudské práva v rozsudkoch [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike.

III.

Vyjadrenie správneho súdu a replika sťažovateľky

4. Predsedníčka správneho súdu sa stotožnila s vyjadrením zákonného sudcu, že vo veci bolo rozhodnuté do šiestich mesiacov, odkedy sa správny súd stal príslušným vo veci. Predsedníčka správneho súdu upriamila pozornosť na skutočnosť, že z celkového počtu 44 miest sudcov je obsadených 23, z toho 19 aktívnych a k 1. júnu 2023 prevzal správny súd 5766 nerozhodnutých vecí z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Trnave a Krajského súdu v Nitre.

5. Sťažovateľka v replike zdôraznila, že v čase podania ústavnej sťažnosti napadnuté konanie ešte prebiehalo, preto trval aj zásah do jej označených práv. Na nové správne súdy prešla aj ústavnoprávna zodpovednosť za prietahy v konaniach prebiehajúcich do 31. mája 2023 na krajských súdoch.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

7. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom správneho súdu (pôvodne krajského súdu) v napadnutom konaní.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

9. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) sa v § 5 ods. 1 v rámci základných princípov konania odvoláva práve na princípy, na ktorých spočíva Civilný sporový poriadok, pričom v § 5 ods. 7 SSP uvádza, že správny súd sám určuje poradie jednotlivých procesných úkonov tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne (I. ÚS 375/2021).

10. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlander proti Francúzsku z 27. 6. 2000, č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku zo 16. 12. 2003, č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

11. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd považuje rozhodovanie o opravných prostriedkoch podľa § 250l a nasl. OSP účinného do 1. júla 2016 za bežne rozhodovanú agendu, pričom právna alebo faktická zložitost' konkrétnej sťažovateľkinej veci nie je žiadnym spôsobom indikovaná ani zo strany správneho súdu. Dĺžka namietaného konania preto nie je ovplyvnená zložitost'ou veci. Ani v správaní sťažovateľky neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku konania. Vzhľadom na to, že napadnuté konanie prebiehalo už od roku 2015, skutočnosť, že sťažovateľka reagovala až na v poradí štvrtú výzvu, či na podanom opravnom prostriedku trvá, neovplyvnila dĺžku konania výrazným spôsobom.

12. Tretím hodnotiacim kritériom je postup súdu v napadnutom konaní. V tejto súvislosti ústavný pripomína, že vzhľadom na nadobudnutie účinnosti tzv. súdnej mapy v intenciách zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení za prípadné priet'ahy v konaní, ktoré vznikli počas konania pred krajským súdom, t. j. pred zriadením správneho súdu, už zodpovedá správny súd ako orgán verejnej moci, na ktorý prešiel výkon súdnictva vo veci sťažovateľa (I. ÚS 372/2023).

13. Napadnuté konanie od jeho začatia (predloženie opravného prostriedku odporcom 14. júla 2015) do právoplatnosti rozsudku správneho súdu 14. novembra 2023 trvalo v rámci konania na jednom stupni viac ako 8 rokov. Uvedené časové obdobie je z hľadiska jeho dĺžky ústavnoprávne neakceptovateľné a porušujúce právo sťažovateľky na konanie bez zbytočných priet'ahov na účel dosiahnutia včasného a efektívneho rozhodnutia vo veci. Ústavný súd po nahliadnutí do spisu správneho súdu nad rámec uvedeného uvádza, že veľkú časť tohto obdobia (päť a pol roka) bol (v tom čase príslušný) krajský súd absolútne nečinný, od doručenia stanoviska sťažovateľky 26. októbra 2015 do zaslania výzvy sťažovateľke, či trvá na podanom opravnom prostriedku 21. apríla 2021.

14. V tejto súvislosti nemohlo ujsť pozornosti ústavného súdu, že sťažovateľka svoju ústavnú sťažnosť doručila ústavnému súdu 30. septembra 2023, teda takmer súčasne so svojím oznámením správneému súdu z 28. septembra 2023, že na podanom opravnom prostriedku trvá. Z pripojeného spisu sa pritom javí, že existenciu napadnutého konania sťažovateľke „pripomenul“ samotný krajský súd, resp. správny súd svojimi výzvami, či na podanom opravnom prostriedku trvá. S ohľadom na spomínaný časový rámec ústavný súd podanie ústavnej sťažnosti vníma ako značne účelové, pričom predznamenáva, že uvedenú okolnosť zohľadní pri posudzovaní výšky priznaného finančného zadosťučinenia.

15. Pokiaľ ide o obranu správneho súdu, ústavnému súdu je známy fakt nie optimálneho stavu v súdnom systéme, aj pokiaľ ide o personálne obsadenie a vyt'áženosť súdov, pričom štát je primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky na riadny výkon spravodlivosti. Avšak nedostatky v tejto oblasti v žiadnom prípade nesmú byť na ujmu právam účastníkov konania. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020, I. ÚS 363/2020, I. ÚS 609/2022). Rovnako sa nemožno zbaviť zodpovednosti za priet'ahy v konaní v súvislosti so zmenami v organizácii súdov (tzv. súdna mapa,

účinná od 1. júna 2023) napriek tomu, že i táto sa nesporne odrazí v plynulosti súdnych konaní (m. m. I. ÚS 372/2023).

16. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napriek účelovosti ústavnej sťažnosti napadnuté konanie trvajúce osem rokov objektívne vykazuje zbytočné prietahy, ktorými došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Príkaz konať a primerané finančné zadosťučinenie

17. S prihliadnutím na to, že napadnuté konanie je právoplatne skončené (bod 2 odôvodnenia tohto nálezu), ústavný súd už neformuloval príkaz všeobecnému súdu konať a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

18. Ústavný súd sa zaoberal aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 6 000 eur. Podľa názoru ústavného súdu v prejednávanej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia, pričom pri jeho určení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

19. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal primárne na celkovú dĺžku napadnutého konania v trvaní ôsmich rokov (4 000 eur), pričom v prejednávanej veci identifikoval dôvod na zníženie tejto sumy (1 000 eur), a to účelovosť podanej ústavnej sťažnosti vzhľadom na časové súvislosti prejednávanej veci (bod 14 odôvodnenia tohto nálezu). Vzhľadom na uvedené rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia sťažovateľke v sume 3 000 eur (bod 2 výroku nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

20. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 530,86 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

21. Ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur) a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov), ktorú zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty. Repliku sťažovateľky nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie, a preto zaň náhradu trov nepriznal. Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (I. ÚS 159/2023, I. ÚS 238/2021).

22. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je správny súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 29. novembra 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu